

Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy¹

Grenada, 3 października 1985 roku

European Treaty Series (ETS)/Série des traités européens (STE) Nr 121

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszej konwencji,

biorąc pod uwagę, że celem Rady Europy jest osiągnięcie większej jedności jej członków, między innymi w celu ochrony oraz realizacji ideałów i zasad, które stanowią ich wspólne dziedzictwo;

uznając, że dziedzictwo architektoniczne stanowi niczym niezastąpione odzwierciedlenie bogactwa i różnicowania dziedzictwa kulturalnego Europy, jest bezcennym świadectwem naszej przeszłości i stanowi wspólne dziedzictwo wszystkich Europejczyków;

mając na względzie postanowienia Europejskiej konwencji kulturalnej, podpisanej w Paryżu 19 grudnia 1954 roku, a zwłaszcza jej art. 1;

mając na względzie Europejską Kartę Dziedzictwa Architektonicznego, przyjętą przez Komitet Ministrów Rady Europy 26 września 1975 roku oraz Rezolucję nr (76) 28 w sprawie przystosowania prawa do wymogów zintegrowanej ochrony dziedzictwa architektury, przyjętą 14 kwietnia 1976 roku;

mając na względzie Zalecenie Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 880 (1979) w sprawie ochrony europejskiego dziedzictwa architektonicznego;

mając na względzie Zalecenie Komitetu Ministrów nr R (80) 16 w sprawie specjalistycznego szkolenia architektów, urbanistów, inżynierów budowlanych, architektów krajobrazu, a także Zalecenie Komitetu Ministrów nr R (81) 13 z dnia 1 lipca 1981 roku w sprawie działań na rzecz wspomaganie zanikających rzemiosł w kontekście działalności artystycznej;

odwołując się do znaczenia, jakie odgrywa zachowanie dla przyszłych pokoleń świadectw rozwoju kultury oraz poprawa środowiska miejskiego i wiejskiego, a tym samym sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu, społecznemu i kulturalnemu państw i regionów;

uznając doniosłość osiągnięcia porozumienia w zakresie podstawowych założeń wspólnej polityki gwarantującej zachowanie i wzbogacanie dziedzictwa architektonicznego,

uzgodniły, co następuje:

---

¹ Tłumaczenie ma charakter nieoficjalny.

DEFINICJA DZIEDZICTWA ARCHITEKTONICZNEGO

Artykuł 1

Dla celów niniejszej konwencji, określenie „dziedzictwo architektoniczne” rozumiane jest jako dobra trwałe obejmujące:

1. zabytki: wszelkie budowle i obiekty wyróżniające się szczególną wartością historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną, włącznie z ich częściami składowymi i wyposażeniem;

2. zespoły budynków: jednolite zespoły zabudowy miejskiej lub wiejskiej wyróżniające się szczególną wartością historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną, na tyle zwarte, aby tworzyły określoną jednostkę urbanistyczną;

3. tereny: dzieła stworzone wspólnie przez człowieka i naturę, stanowiące obszary częściowo zabudowane, dostatecznie wyodrębnione i jednolite, aby tworzyły jednostkę urbanistyczną, mającą szczególną wartość historyczną, archeologiczną, artystyczną, naukową, społeczną lub techniczną.

IDENTYFIKACJA DÓBR PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE

Artykuł 2

Celem dokładnego zidentyfikowania zabytków, zespołów budynków i terenów podlegających ochronie każda ze Stron zobowiązuje się do prowadzenia inwentaryzacji, a w przypadku zagrożenia dóbr, o których mowa, do niezwłocznego przygotowania właściwej dokumentacji.

SYSTEM OCHRONY PRAWNEJ

Artykuł 3

Każda ze Stron zobowiązuje się do:

1. wprowadzenia systemu ochrony prawnej dziedzictwa architektonicznego;
2. zadbania, w ramach tego systemu i w sposób właściwy dla danego Państwa lub regionu, o ochronę zabytków, zespołów budynków i terenów.

Artykuł 4

Każda ze Stron zobowiązuje się do:

1. wprowadzenia właściwego nadzoru i zasad wydawania decyzji zgodnie z wymogami ochrony prawnej dóbr, o których mowa;

2. zapobiegania niszczeniu, rujnowaniu lub burzeniu dóbr podlegających ochronie. W tym celu każda ze Stron wprowadzi, jeśli jeszcze nie istnieją, przepisy, które:
  - a) zobowiązują do przedstawienia właściwemu organowi każdego projektu dotyczącego rozebrania lub przebudowy obiektów zabytkowych już podlegających ochronie, albo w stosunku do których podjęto działania mające na celu objęcie ich ochroną, a także wszelkich projektów mających wpływ na ich otoczenie.
  - b) zobowiązują do przedstawienia właściwemu organowi wszelkich projektów dotyczących zespołu budynków lub jego części, albo terenu, które przewidują:
    - rozebranie budynków,
    - budowę nowych obiektów,
    - istotną przebudowę, która narusza charakter zespołu budynków lub terenu;
  - c) zezwalają organom publicznym na nałożenie na właściciela dobra chronionego obowiązku przeprowadzenia prac renowacyjnych, albo na ich wykonanie we własnym zakresie w przypadku niewykonania ich przez właściciela;
  - d) zezwalają na obowiązkowy wykup dobra chronionego.

Artykuł 5

Każda ze Stron zobowiązuje się do wydania zakazu usuwania całości lub części każdego obiektu zabytkowego będącego pod ochroną, chyba że ich stan techniczny wymusza taką konieczność. W takim przypadku właściwy organ podejmuje odpowiednie środki ostrożności związane z demontażem zabytku, jego przeniesieniem i odbudową we właściwej lokalizacji.

ŚRODKI POMOCNICZE

Artykuł 6

Każda ze Stron zobowiązuje się do:

1. zapewnienia przez organy publiczne pomocy finansowej na utrzymanie i restaurację dziedzictwa architektonicznego, znajdującego się na jej terytorium, zgodnie z ich właściwością ogólnokrajową, regionalną lub lokalną i w ramach dostępnego budżetu;
2. uruchomienia, w razie konieczności, mechanizmów fiskalnych, mogących przyczynić się do ochrony tego dziedzictwa;
3. popierania inicjatyw prywatnych związanych z zachowaniem i restauracją dziedzictwa architektonicznego.

Artykuł 7

Każda ze Stron zobowiązuje się do podjęcia działań na rzecz poprawy ogólnego stanu środowiska w otoczeniu zabytków, zespołów budynków i terenów zabytkowych.

Artykuł 8

W celu zmniejszenia ryzyka pogorszenia stanu dziedzictwa architektonicznego każda ze Stron zobowiązuje się do:

1. wspierania badań naukowych, których celem jest określenie i analiza szkodliwych skutków zanieczyszczenia środowiska oraz określenie środków i sposobów ich ograniczenia lub likwidacji;
2. uwzględniania specyficznych problemów ochrony dziedzictwa architektonicznego w ramach polityki ochrony środowiska.

SANKCJE

Artykuł 9

Każda ze Stron zobowiązuje się, w ramach swoich kompetencji, do zagwarantowania odpowiedniej i stosownej reakcji właściwych organów w przypadku naruszenia przepisów prawa o ochronie dziedzictwa architektonicznego. Stosowne sankcje mogą, w uzasadnionych okolicznościach, polegać na nałożeniu na sprawcę wykroczenia obowiązku rozebrania nowo wzniesionego budynku, który nie spełnia określonych warunków, albo przywrócenia dobra chronionego do stanu poprzedniego.

POLITYKA W ZAKRESIE KONSERWACJI ZABYTKÓW

Artykuł 10

Każda ze Stron zobowiązuje się do przyjęcia zintegrowanej polityki konserwacji zabytków, która:

1. traktuje ochronę dziedzictwa architektonicznego jako istotny cel planowania przestrzennego miast i kraju oraz zapewni, żeby ten wymóg był brany pod uwagę zarówno na etapie opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego, jak i przy wydawaniu decyzji zezwalających na podejmowanie prac;
2. popiera programy restaurowania i zachowania dziedzictwa architektonicznego;
3. uwzględnia konserwację, promocję i wzbogacanie dziedzictwa architektonicznego jako podstawowy element polityki kulturalnej i przestrzennej oraz planowania;
4. ułatwia, tam gdzie jest to możliwe, w procesie planowania przestrzennego miast i wsi zachowanie i wykorzystanie niektórych budynków, których faktyczne znaczenie nie uzasadnia ochrony w znaczeniu art. 3 ust. 1 niniejszej konwencji, ale które są interesujące z punktu widzenia ich lokalizacji w środowisku miejskim lub wiejskim, albo z punktu widzenia jakości życia;

5. sprzyja kultywowaniu umiejętności oraz stosowaniu tradycyjnych materiałów, uznając że jest to niezwykle istotne dla przyszłości dziedzictwa architektonicznego.

Artykuł 11

Każda ze Stron, szanując architektoniczny i historyczny charakter dziedzictwa, zobowiązuje się do popierania:

- wykorzystywania dóbr chronionych dla potrzeb współczesności;
- adaptacji, jeśli to możliwe, starych budynków do nowych celów.

Artykuł 12

Uznając znaczenie, jakie odgrywa udostępnianie publiczności dóbr chronionych, każda ze Stron zobowiązuje się do podejmowania odpowiednich działań dla zapewnienia, żeby skutki tej dostępności nie wpływały negatywnie na charakter architektoniczny i historyczny tych dóbr lub ich otoczenia.

Artykuł 13

W celu ułatwienia realizacji takiej polityki każda ze Stron zobowiązuje się popierać, w ramach własnych struktur politycznych i administracyjnych, skuteczną współpracę na wszystkich szczeblach między służbami odpowiedzialnymi za konserwację, kulturę, ochronę środowiska i planowanie.

UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA I ORGANIZACJI

Artykuł 14

W celu zwiększenia wpływu organów publicznych na identyfikację, ochronę, restaurację, zachowanie, administrowanie i promocję dziedzictwa architektonicznego każda ze Stron zobowiązuje się do:

1. stworzenia na różnych etapach podejmowania decyzji, właściwych mechanizmów wymiany informacji, konsultacji i współpracy między Państwem, organami władzy regionalnej i lokalnej, instytucjami kulturalnymi, stowarzyszeniami i społeczeństwem;
2. popierania rozwoju mecenatu i organizacji nie nastawionych na zysk, działających w tej dziedzinie.

INFORMACJA I SZKOLENIE

Artykuł 15

Każda ze Stron zobowiązuje się do:

1. rozwijania społecznej świadomości znaczenia ochrony dziedzictwa architektonicznego, zarówno jako elementu tożsamości kulturalnej, jak i źródła inspiracji i twórczości obecnych i przyszłych pokoleń;
2. popierania w tym celu, zwłaszcza poprzez wykorzystanie współczesnej techniki przekazu i promocji, polityki upowszechniania informacji i pogłębiania świadomości społecznej, mających w szczególności na celu:
  - a) pobudzanie lub poszerzanie zainteresowania społeczeństwa, począwszy od wieku szkolnego, ochroną dziedzictwa, jakością tworzonego środowiska i architektury;
  - b) wykazanie jedności dziedzictwa kulturalnego i istniejących powiązań między architekturą, sztuką, tradycjami i stylem życia w skali europejskiej, krajowej i regionalnej.

Artykuł 16

Każda ze Stron zobowiązuje się do popierania szkolenia w zakresie różnych zawodów i rzemiosł związanych z ochroną dziedzictwa architektonicznego.

EUROPEJSKA KOORDYNACJA POLITYKI KONSERWACJI ZABYTKÓW

Artykuł 17

Strony zobowiązują się do wymiany informacji na temat polityki konserwacji zabytków w zakresie:

1. metod badań przeglądowych, ochrony i konserwacji dóbr, uwzględniając zarówno rozwój historyczny jak i zwiększanie się liczby rzeczonych dóbr;
2. optymalnych form godzenia potrzeb w zakresie ochrony dziedzictwa architektonicznego z potrzebami współczesnego życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego;
3. stworzonych przez nowe technologie możliwości identyfikowania i inwentaryzowania zabytków architektury oraz walki z ich niszczeniem, a także w dziedzinie badań naukowych, prac restauracyjnych oraz metod zarządzania i propagowania tego dziedzictwa;
4. form popierania twórczości w dziedzinie architektury, jako wkładu naszej epoki do dziedzictwa europejskiego.

Artykuł 18

Strony zobowiązują się do zapewnienia, ilekroć okaże się to konieczne, wzajemnej pomocy technicznej w postaci wymiany doświadczeń i specjalistów w dziedzinie konserwacji dziedzictwa architektonicznego.

Artykuł 19

Strony zobowiązują się, w ramach ustawodawstwa państwowego lub porozumień międzynarodowych, do popierania europejskiej wymiany specjalistów z zakresu konserwacji dziedzictwa architektonicznego, w tym także w dziedzinie szkolenia.

Artykuł 20

Dla celów niniejszej konwencji, Komitet ekspertów, powołany przez Komitet Ministrów Rady Europy w trybie art. 17 Statutu Rady Europy, nadzoruje stosowanie przepisów niniejszej konwencji, a w szczególności:

1. przedstawia Komitetowi Ministrów Rady Europy okresowe sprawozdania dotyczące sytuacji w dziedzinie ochrony zabytków architektury w Państwach Stronach niniejszej konwencji, realizacji jej zasad oraz działań własnych;
2. przedstawia Komitetowi Ministrów Rady Europy propozycje środków realizacji postanowień niniejszej konwencji; takie środki mogą obejmować propozycje działań wielostronnych, rewizję lub zmiany w postanowieniach Konwencji oraz informowanie opinii publicznej o celach Konwencji;
3. przedstawia Komitetowi Ministrów Rady Europy zalecenia dotyczące zaproszenia do przystąpienia do niniejszej konwencji Państw nie będących członkami Rady Europy.

Artykuł 21

Postanowienia niniejszej konwencji nie ograniczają możliwości stosowania szczególnych, bardziej korzystnych przepisów dotyczących ochrony dóbr określonych w art. 1, a zawartych w:

- Konwencji o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego z dnia 16 listopada 1972 roku;
- Europejskiej konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego z dnia 6 maja 1969 roku.

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 22

1. Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy. Podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

2. Niniejsza konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia, w którym trzy Państwa członkowskie Rady Europy wyrażą zgodę na związanie się Konwencją, zgodnie z postanowieniami ustępu poprzedzającego.

3. W odniesieniu do każdego Państwa członkowskiego, które wyrazi zgodę na związanie się Konwencją w terminie późniejszym, wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 23

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić każde Państwo nie będące członkiem Rady Europy i Europejską Wspólnotę Gospodarczą do przystąpienia do niniejszej konwencji, podejmując w tym celu decyzję większością głosów, o której mowa w art. 20 d) Statutu Rady Europy, przy wymogu jednomyślnej zgody przedstawicieli Umawiających się Państw uprawnionych do zasiadania w Komitecie.

2. W odniesieniu do każdego Państwa przystępującego lub do Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, jeśli przystąpi, Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia dokumentu przystąpienia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 24

1. Każde Państwo, w czasie podpisywania albo składania dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może określić terytorium lub terytoria, do których stosuje się niniejsza konwencja.

2. Każde Państwo, w dowolnym późniejszym terminie, poprzez złożenie oświadczenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, może rozszerzyć stosowanie przepisów niniejszej konwencji także na inne terytoria wskazane w oświadczeniu. W odniesieniu do tego terytorium Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania oświadczenia przez Sekretarza Generalnego.

3. Każde oświadczenie, złożone w trybie określonym w dwóch poprzedzających ustępach, może zostać cofnięte w stosunku do terytoriów wymienionych w tym oświadczeniu poprzez notyfikację skierowaną do Sekretarza Generalnego. Cofnięcie takie wywołuje skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie sześciu miesięcy od dnia otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 25

1. Każde Państwo, w czasie podpisywania albo składania dokumentów ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia, może oświadczyć, że zastrzega sobie prawo niestosowania art. 4 ust. c) i d) w całości lub w części. Składanie innych zastrzeżeń jest niedopuszczalne.

2. Każde Państwo, które złożyło zastrzeżenie, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, może je wycofać, poprzez złożenie notyfikacji Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy. Wycofanie zastrzeżenia wywołuje skutek z dniem otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

3. Strona, która złożyła zastrzeżenie w stosunku do przepisów wymienionych w ust. 1, nie może żądać stosowania tych przepisów przez inną Stronę; jeżeli jednak zastrzeżenie jest częściowe lub warunkowe, może żądać stosowania tych przepisów w takim zakresie, w jakim sama to czyni.

Artykuł 26

1. Każda ze Stron może w dowolnym czasie wypowiedzieć niniejszą konwencję, w drodze notyfikacji skierowanej do Sekretarza Generalnego Rady Europy.

2. Wypowiedzenie wywołuje skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie sześciu miesięcy od otrzymania notyfikacji przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 27

Sekretarz Generalny Rady Europy notyfikuje Państwom członkowskim Rady Europy i Państwom, które przystąpiły do niniejszej konwencji oraz Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej, jeśli do niej przystąpi, o:

- a) każdym złożeniu podpisu;
- b) złożeniu dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;
- c) każdej dacie wejścia w życie niniejszej konwencji, zgodnie z art. 22, 23 i 24;
- d) dokonaniu jakichkolwiek czynności, notyfikacjach lub powiadomieniach odnoszących się do niniejszej konwencji.

Na dowód powyższego, niżej podpisani, będąc do tego należycie upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Grenadzie 3 dnia października 1985 roku, w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaże uwierzytelnione odpisy każdemu Państwu członkowskiemu Rady Europy i każdemu Państwu lub Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej zaproszonym do przystąpienia do niniejszej Konwencji.